

Teelttechniek bij de zaadteelt van Italiaans raaigras

LCG-graszaad 2010-2015

Georges Rijckaert
januari 2017

Overzicht

1. Inleiding
2. Beperking van zaadverliezen – Spodnam
3. Halmverkorting - reductie van gewaslegering – Moddus
4. Ziektebestrijding – Fungiciden
5. N-bemesting
6. Oogsttechniek en zaadverliezen – optimaal oogsttijdstip
7. Besluit

1. Inleiding

- Doel van samenwerking LCG – Agrisemza – ILVO
 - betere doorstroming van ILVO-resultaten naar de praktijk
 - neutrale voorlichting ten voordele van rendement van boer

 - Italiaans raaigras = belangrijkste grassoort als graszaad in B
 - gemiddeld totaal graszaad = 2828 ha (2009-14) → Ital. Raaigras = 2020 ha (gemengd bedrijf)

 - gezamenlijk opzet van graszaadproeven middenin productiegebied
 - afwisselend in Oost- en West-Vlaanderen

2010 – Keiem	2011 – Boekhoute	2012 – Zuienkerke	kleine veldjes
2013 – Boekhoute	2014 – Keiem	2015 – Watervliet	grote velden
 - beter overleg mogelijk tussen praktijk en onderzoek en vice-versa (kruisbevruchting)
-
- groot succes af te leiden uit grote respons van zaadtelers (40-50 personen)
-
- Vanavond = samenvatting van de resultaten
 - conclusies en aanbevelingen
 - 1 proef = geen proef
 - praktijkproef zonder herhaling = 0

2. Beperking van zaadverliezen – Spodnam

1.1. Wat is en wat doet Spodnam ? – info Nufarm

- **Samenstelling**
 - 555 g/l pinolen (polymeer)
 - + auxines, vitamines en aminozuren
- **Aanbrengen van semi-permeabele laag rond zaden/aren ...**
 - intern vocht → kan naar buiten → normale afrijping
 - extern vocht → blijft buiten → kwaliteitsbehoud
minder broos worden van de aar en zaden (taaiër)
- **Voorkomt**
 - opbrengstverlies (vroegtijdig loskomen van zaad) bij natuurlijke afrijping - **zaaduitval**
 - zaadverlies door het zwadmaaien zelf - **maaiverlies**
 - kwaliteitsverlies - betere waterhuishouding en minder secundaire schimmels

2. Beperking van zaadverliezen – Spodnam (vervolg)

■ Toepassing

- Vanaf 3 d. voor einde bloei tot 7 dagen na einde bloei
- **Ideaal 3 à 4 dagen na einde bloei (= 3 weken voor oogst)**
- Spodnam alleen toepassen:
 - 1,5 l/ha
 - in voldoende water (4-500 l/ha)
 - na winderig weer (opverend gewas)
 - droogtijd ca. 3 h
 - goed reinigen van spuittank

2. Beperking van zaadverliezen – Spodnam (vervolg)

1.2. Samenvatting en conclusies - Spodnam

A. LCG 2010-11-12-13 – Italiaans raai

- 1 op 4 proeven: opbrengsttoename maar niet significant (+2,8%= 64 kg)

- 3 op 4 proeven: duidelijke afname

2010 -8,8% (166 kg)

2012 -7,6 en -2,2%

balans = duidelijk negatief

2013 -11,4 % (200 kg) S*

B. ILVO exp. proeven 2009-13 – Westw. en Italiaans raai

- 2009: negatief of gelijk – NS

- 2012: 4 negatief – waarvan 2 S*

- 2010: 3 positief + 3 negatief, maar NS

- 2013: 1 positief + 3 negatief – NS

- 2011: 1 positief + 3 negatief, maar NS

balans = negatief

C. Praktijkervaring ILVO prebasiszaad-2010 – Engels raai 2 percelen

- duidelijk positief +13 à 15%

!! één herhaling !!

2. Beperking van zaadverliezen – Spodnam (vervolg)

D. Conclusies

- Weinig positieve effecten te verwachten van Spodnam op de zaadopbrengst
- **Eén uitzondering:** sterk drogend weer en rechtstaand gewas bij afrijping
bespuiting 1 à 2 weken voor oogst
- Onderzoek in buitenland (NL, D) is gestopt omwille van wisselvallige resultaten
- Proeven op praktijkschaal met één herhaling zijn weinig betrouwbaar
- Spodnam tegen 1,5 l/ha kost : $45 + 15 = 60$ à 65 €/ha, zonder rekening te houden met zaadverliezen door spuitsporen

3. Halmverkorting – reductie legering – Moddus

Resultaten

- **2010** (droog)

controle: 100% = 1681 kg/ha

Moddus: **+11,9% (200 kg)** NS

toegepast: 15/06 – knopen = 3,2 – hoogte = 45 cm – aar ¼ uit

- **2011** (droog)

controle: 100% = 1805 kg/ha

51 N RDM + 50N + Moddus: **-28,7% (517 kg)** S

Moddus: **+3,5% (64 kg)** NS

toegepast: 9/06 – 3,8 knopen – hoogte = 45 cm (inzet vlagblad) – aar ¼ uit

- **2012** (zeer nat, juni-juli)

controle: 100% = 1293 kg/ha

100 N + 40 N + Moddus: **+29,7% (384 kg)** S

100 N + Moddus: **+28,9% (374 kg)** S

toegepast: 14/06 – 3,5 knopen – hoogte = 61 cm (totale lengte) – begin aartoppen

3. Halmverkorting – reductie legering – Moddus

Resultaten

- **2015** (droog)

controle: 100% = 1965 kg/ha

Moddus: **+13,5% (262 kg)** NS

effect is matig, maar normaal in droge omstandigheden

toegepast: 10/06 – knopen = 2,9 – hoogte = 43 cm (vlagblad) – zeer sporadisch aartoppen

3. Halmverkorting – reductie legering – Moddus

Conclusies en aanbevelingen

- **Moddus hoeft geen algemene regel te zijn**
 - niet toepassen bij gewasstress (droogte 2010, 2011 en 2015)
 - wel toepassen bij voldoende bodemvocht en veel regen na de voedersnede
 - extra N geeft geen meeropbrengst aan een Moddus-behandeld zaadgewas
- **Waarom Moddus als halmverkorter en uitsteller van gewaslegering**
 - optimale bloei (bestuiving)
 - minder concurrentie van vegetatieve stengels (ondergras) t.v.v. de aren
 - minder doorwas rond de oogst (vlugger dorsen)
 - betere captatie van zonlicht (fotosynthese: vlagblad-aar-stengel) op vw dat het gezond blijft
 - beter zaadvulling (hoger dkg: 3 op 4 proeven) en normaal hogere zaadopbrengst
 - wel streven naar een gelegerd gewas rond de oogst (anders zaaduitval!!)
- **Toepassing van Moddus:**
 - 0,4 l/ha Moddus + uitvloeier Actirob B (1 l/ha) = geësterde koolzaadolie
 - tussen 2-4 ° knoop of gewashoogte 30-45 cm
 - best bij groeizaam weer, open lucht en zonnig

4. Ziektebestrijding – Fungiciden

Resultaten LCG-graszaad

- alle fungiciden toegepast **vlak vóór bloei**
- 2010** - geen ziektes, wel veel zwartschimmels (droogte, afbranden)

	<u>zaadopbr.</u>		<u>Dkg</u>	<u>Verdorring 1° bl.</u>
controle	100% = 1681 kg/ha		100	73,9
1 l Allegro	+15,3%	NS	102,6	69,2
1,25 l Fandango	+11,2%	NS	101,1	68,2

- 2011** - zeer weinig ziektes (sporadisch roest, maar zeer laat) - droogte

	<u>zaadopbr.</u>		<u>Dkg</u>	<u>Verdorring 1° bl.</u>
controle	100% = 1805 kg/ha		100	99,1 a
1 l Allegro	+7,0%	NS	102,0	71,3 b
1,25 l Fandango	+10,5%	NS	104,2	81,8 b

- 2012** - geen ziektes – zeer nat

	<u>zaadopbr.</u>		<u>Dkg</u>	<u>Verdor. 1+2° blad</u>
controle	100% = 1293 kg/ha		100 b	71,7 a
1,25 l Fandango	+7,9%	NS	106,2 ab	55,3 b
1,25 l Aviator	+7,1%	NS	105,8 ab	53,2 b
1,25 l Skyway (Evora)	+9,3%	NS	108,4 a	57,6 b

4. Ziektebestrijding – Fungiciden

Resultaten LCG-graszaad (vervolg)

- **2015** - geen ziektes (meeldauw, roest) wel zwartschimmels (droog weer)

	<u>zaadopbr.</u>	<u>Verdorrings 1+2° bl.</u>
controle = C	100% = 1929 kg/ha	94,8 a
Moddus = M	100% = 2191 kg/ha (+13,5%)	84,4 ab
C + Fandango-VB	+8,9% NS	72,5 b
M + Fandango-VB	+5,4% NS	74,1 b
M + Tebusip-NB	+2,1% NS	74,2 b

VB = vóór bloei

NB = na bloei

4. Ziektebestrijding – Fungiciden

Conclusies LCG-graszaad

- 4 seizoenen **zonder ziektes** (2010 en 15 - zwartschimmels en sterk drogend)
- onder die voorwaarden: gespoten vlak vóór bloei
 - tendens tot opbrengstverhoging
 - **gemiddeld +10%** (2010-11-12)
 - **+5,4-8,9%** (2015)
 - **+2,1%** (2015 – na bloei)
 - in afwezigheid van ziektes → fungiciden toch een **tonifiërend effect** (langer groen blijven)
 - dit kwam tot uiting in:
 - tendens tot hoger DKG (betere korrelvulling)
 - tendens tot minder snelle bladverdorring
 - langer groen blijven van aar-stengel
 - tendens tot hoger zaadvochtgehalte bij dorsen
- op basis van onderzoek LCG 2012 → **erkenning in graszaad** – jan. 2015
 - Aviator
 - Skyway of Evora
 - SDHI-fungiciden waren niet superieur t.o.v. **Fandango**
 - Nadeel van SDHI: graszaadstro mag niet vervoerd worden !

4. Ziektebestrijding – Fungiciden

Proeven ILVO 2014 en 2015 – nieuwere SDHI in Italiaans raaigras

Doel: optimaal tijdstip (3) en beste fungicide

	2014	2015	2015
	<u>Meroa</u>	<u>Meroa</u>	<u>Melmia</u>
- Voorwaarden	weinig ziektes wel late roest	zeer weinig ziektes, wel meeldauw geen roest, zeer droog	
- Zaadopbrengst	vóór bloei = beste gemid. +13,5% (262 kg) Horizon +8,5% Fandango = beste (+16,7%) Horizon na bloei +7,3% NS	vóór bloei = best Seguris +9,3% na bloei +6,0% NS	geen effect
- Verklaring	DKG groenblijvend	DKG, bladverdor. groenblijvend	geen ziektetoleranter

Nieuwere SDHI-fungiciden zijn niet superieur t.o.v. **Fandango**

Getest: Aviator – Adexar – Seguris – Granovo → **prev. en lange duurwerking** (Eng. Raai)

4. Ziektebestrijding – Fungiciden

Conclusies en aanbevelingen

- Weinig of geen bezoek aan graszaad → **verzekeringpolis**
→ gemid. opbrengst + 10%
 - best vlak **vóór bloei** een combinatie van
strobilurine + triazole = preventief + curatief
- Regelmatig bezoek aan graszaad = IPM
→ hoogste zaadopbrengst op lange termijn

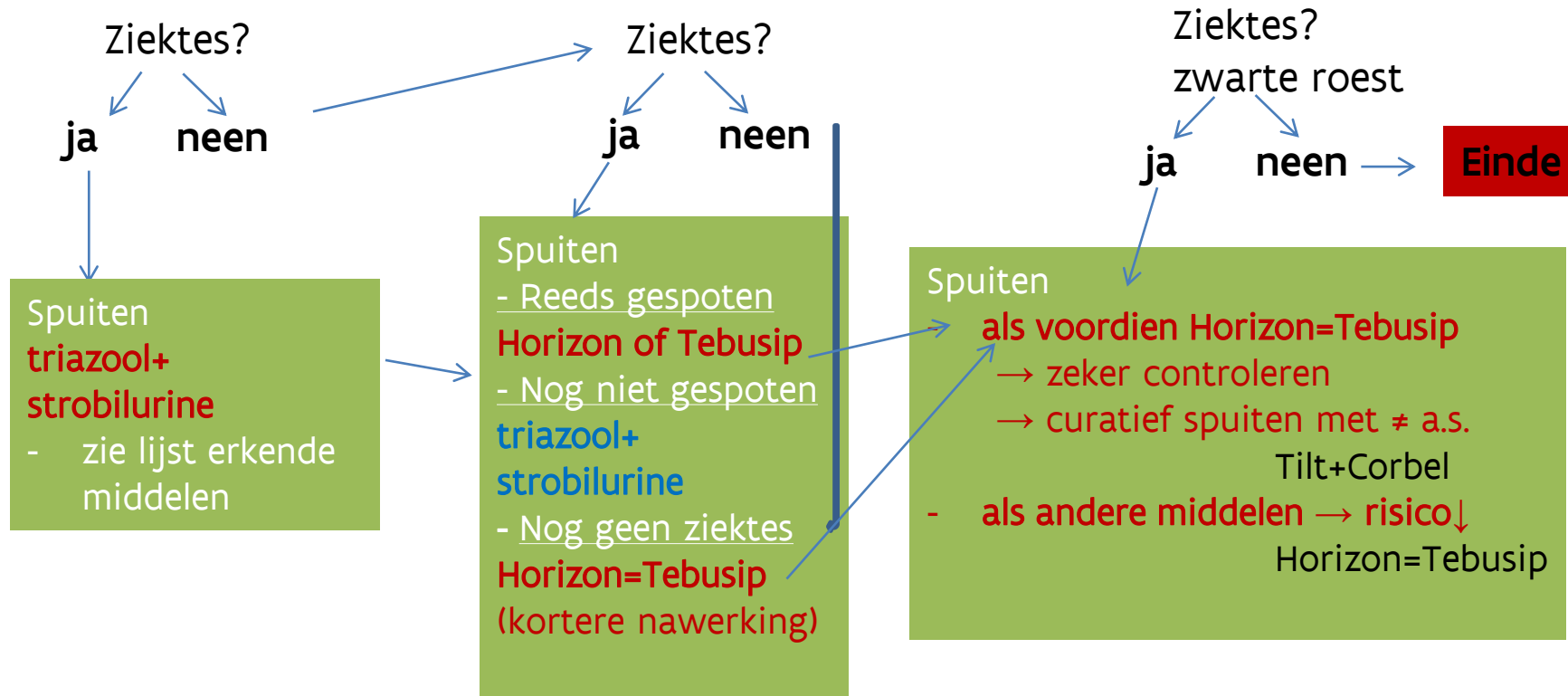
4. Ziektebestrijding – Fungiciden – IPM

- algemeen minder ziektes in Ital. raai – snelle groei en reiniging VS
- interessant om te spuiten omwille van **green-effect** → **zaadopbrengst**
- **compromis** zoeken tussen gewasschade en bescherming tot de oogst

1° bezoek
begin aarvorming ¼ uit

2° bezoek
begin bloei

3° bezoek
2-3 weken vóór oogst

5. N-bemesting

5.1. Inleiding

- Sterk verband tussen **opgenomen N bij einde aarvorming** (vóór bloei) en **zaadopbrengst** bij graszaad w.o. Italiaans raaigras
 - ILVO- en buitenlands onderzoek
- Optimale N-bemesting = belangrijk in graszaad
 - **bij te veel N**
 - N-overmaat leidt tot luxe-consumptie - meer ondergras - meer competitie met zaadstengels
 - **nadelig** voor legering - bestuiving – zaadvulling - afrijping - **zaadopbrengst**
 - verspilling van dure meststof
 - **bij N-tekort** = bv. gebrekkige opname door vochttekort (zie 2010+11)
 - te weinig zaadstengels per m² (min. ± 2000 per m²)

5. N-bemesting

5.2. Optimale N-bemesting

- **Moeilijk om optimale N-gift te bepalen op basis van LCG-proeven** (2010-11-12-15):
 - te weinig N-trappen
 - soms geen nul-trap, om N-mineralisatie te bepalen
- Optimale N-gift over de jaren bestaat niet, **wel optimaal opgenomen N** voor optimale zaadopbrengst → ILVO-onderzoek

	Proeven	Opt. opgen. N ZS ¹	N-voorraad na VS	N min. bodem ²
¹ bovengr. + ondergr.				
² bovengronds	ILVO 1998-2000	110	-	54 (43-71)
	LCG 2010	112	14	50
* geschat	LCG 2011	152	<6	31 --
	LCG 2012	163	25	40 *
	\bar{y}	142	15	-
	ILVO 2008-15	148	15 (7-32)	49 (39-59)

- N-mineralisatie in ZS: zeer laag in 2011; nl. 31 N (droogte)
- RDM in VS was onvoldoende gemineraliseerd (koud voorjaar 2010) → hoge N-voorraad na VS=55 N
- Gemiddelde voorraad na VS (LCG- proeven) = 15N ≈ ILVO

5. N-bemesting

5.3. Berekening van optimale N-gift (ILVO 2008-15)

op basis van optimaal opgenomen N voor bloei (correlatie)

ILVO = lichte zandleemgrond

	<u>boven.</u>	<u>ondergr.</u>	<u>Totaal</u> *
▪ Optimaal opgenomen N door gewas	111	37	148
▪ Bodem N-mineralisatie in nultrap	49	16	<u>- 65</u>
➤ Resultante			83 N per ha
➤ Optimale N-gift (afhankelijk van N-efficiëntie van meststof 60-80%)			104 – 138 N/ha

* bovengronds = 75% en ondergronds = 25%

5. N-bemesting

5.4. Drijfmest – fractioneren – potas?

Behandeling Bemestingsregime	2010		2011		2012	
	VS 125 N	ZS 80 N	VS 95 N	ZS 100 N	VS 120 N	ZS 100N
Controle Controle – 20N	1681 kg =	100% a 98% a	1805 kg =	100% a -	1293 kg =	100% c -
RDM in VS	(65+46 RDM)	101% a	(60+53 RDM)	98% a	(60+67 RDM)	125% ab
Fractionering kunstmest ZS	40+40	113% a	60+40	97% a	50+50	117% abc
Fractionering Drijfmest +kunstmest ZS	50 RDM+30	102% a	51 RDM+50	74% b	70 RDM+50 56 VDM+50	135% a 130% ab
Potas aan zaadsnede	-		100 K ₂ O	96% a	-	

2014	VS	ZS	Zaadopbrengst
	60+80 VKM	1) 40 RDM+60	2017 kg = 100%
		2) 40 RDM+100	102%
		3) 120	95%
		4) 120 + 40	96%
	voorraad na VS=11 N		
	VKM= vloeibaar N		

5. N-bemesting

5.5. Enkele conclusies

- **Drijfmest in Italiaans raaigras is zeer goed bruikbaar als goedkope N-bron**
 - **Op voorwaarde dat:**
 - gebeurt in **droge bodemvoorw.** ter voorkoming van insporing / bodemverdichting
 - na toepassing **voldoende regen** valt voor een vlotte N-vrijstelling (2012 ++)
 - toediening met sleepslangensysteem i.p.v. sleufkouterinjectors (agressiever)
 - **Lichte voorkeur voor drijfmest aan de voedersnede en niet in zaadsnede:**
 - minder afhankelijk van werking van drijfmest in ZS (traag, late N-nalevering is nefast)
 - homogener zaadgewas (graszaad = al heterogeen)
 - snelle hergroei na VS is beter mogelijk met direct beschikbare N uit KM (verdichting)
 - de juiste N-hoeveelheid ligt kritischer voor ZS dan VS,
en drijfmest is moeilijker te doseren (debiet/ha ?) en meestal ongekende N-inhoud
 - **Saldo primeert** → vergoeding (RDM 200) + besparing KM (55 x 0,75=40)
extra saldo: 240 €/ha = 320 kg zaad
 - **Varkensdrijfmest werkt sneller dan RDM (2012) en hogere N-inhoud**
totale N in drijfmest is 36 % werkzaam in de 1° snede na toepassing

5. N-bemesting

5.5. Enkele conclusies

Fractionering van N in de zaadsnede (40-40; 60-40; 50-50)

- Gaf geen duidelijke meeropbrengst, toch tendens - NS
 - N-fractionering past in het systeem “drijfmest + kunstmest”
zodat de KM kan aangepast worden aan de werking van de drijfmest
 - bij zuivere KM, de 2° fractie aanpassen aan de hergroei n.av. de 1° fractie

Potas aan de zaadsnede is zeker verantwoord

- ondanks afwezigheid van meeropbrengst, toch verantwoord
- onttrekking door het gewas = voedersnede: 210 E

zaadsnede: 100 E Totaal = 310 E

Bij vlotte groei van voedersnede (140 N) is de N-voorraad na de VS meestal zeer beperkt – 15 N

zo niet, N-bemesting aanpassen

6. Oogsttechniek en zaadverliezen bij graszaad

6.1. Inleiding

❑ Oogsttechniek bij graszaad (zwadmaai + zwaddors) = zeer belangrijk

- praktijkzaadverliezen zijn meestal niet gekend, maar worden onderschat!
- voorbeeld uit de praktijk in buitenland (NZ)
 - + onderzoek naar zaadverliezen in 13 praktijkvelden (3 jaar) – Engels raaigras
 - + gemiddeld verlies 570 kg/ha (190 – 1300 kg)
 - + d. i. 24% van oogstbare zaad (6 – 43%)
 - + toch nog gemiddelde behaalde zaadopbrengst van 1920 kg/ha
 - + zaadverliezen veroorzaakt door maaiverliezen (49%) – drogen in het zwad (43%)
- LCG-proeven - opzuigunit – Italiaans raaigras

	2013 (n=1)	2014 (n=4)
zaadverlies (kg/ha)	771 (666-816)	169 (117-231)
potentieel	2423	-
relatief	32%	-

❑ Zaadverliezen zijn niet te vermijden, wel te reduceren

❑ Twee belangrijke aspecten

1. Oncontroleerbaar = het weer, maar risico verkleinen door opvolgen van voorspellingen
2. Controleerbaar = optimale maaitijdstip - meest performante zwadmaaiers

6. Oogsttechniek en zaadverliezen bij graszaad

6.2. Optimaal oogsttijdstip (zwardmaaien)

□ Hoe bepaalt men de rijpheid van zaadgewas ?

1. Subjectieve kenmerken van zaadgewas - visueel

- + kleur van stengels en aren
- + kleur en consistentie van het zaad (deegrijp)
- + **zaaduitval (bij licht koppen op handpalm) + graad van legering!**

teeltbegeleiders: - voldoende kennis en ervaring

- soms oogstpiek, zodat uw eigen gewas kan benadeeld worden!

graszaadtelers: - onzeker en/of onkundig op dit vlak

- doel moet zijn: de boer beslist mee over oogsttijdstip; tenslotte zijn risico

2. Betrouwbare, objectieve methode = **zaadvochtgehalte van afgeriste zaden**

+ **optimaal vochtgehalte voor zwardmaaien = 40-45%**

+ graanvochtmeters niet bruikbaar (30-50%)

+ infrarood vochtmeter = nauwkeurig, maar te duur in aankoop
regime = 35 min – 130°C – 10 g zaad

+ microgolfoven = goed bruikbaar , goedkoop
overal aanwezig in de hedendaagse keuken

6. Oogsttechniek en zaadverliezen bij graszaad

❑ Microgolfoven versus standaardmethode voor bepaling van vochtgehalte = rijpheid

- uitgetest op ILVO in LCG-project 2013

+ op 38 graszaadmonsters (11 tot 56% vocht)

+ goed bevonden

+ handleiding microgolfoven

- samengevat

1. Wat is er nodig?

+ microgolf – keukenweegschaal (1 g nk) – vuurvaste schotel – handdoek (verbranden!)

+ representatief monster van uitgewreven zaden - ± 100 g

+ monstername in het veld (zie brochure)

- in droog zaadgewas (namiddag)

- liefst enkele keren (3x) herhalen om 1 à 2 dagen, 1 week vóór oogst

2. Regime van MGO

+ 600W – 15 min

+ kom tarreren en weeg nat monster (BG)

+ pyrex-kom elke minuut uitnemen – roeren en schudden ter afkoeling (verbranding!)

+ na 15 min – wegen (EG)

+ formule: $\text{vochtgehalte} = \frac{\text{BG} - \text{EG}}{\text{EG}} \times 100$

EG

6. Oogsttechniek en zaadverliezen bij graszaad

6.3. Praktische tips

- ❑ **Optimaal zwadmaaitijdstip van Italiaans raaigras = 40 – 45% vocht**
 - **de weer is het belangrijkste!**
 - zwadmaaien gebeurt best wanneer 3 à 5 dagen als goed weer wordt verwacht
 - voorzie **zelf voor droogcapaciteit** op het bedrijf → meer flexibel
 - enkele dagen vroeger zwadmaaien heeft kleiner negatief effect op de zaadopbrengst dan enkele dagen later maaien
 - **altijd zwadmaaien bij dauw** – maaien bij lichte regen kan ook (nadien droog)
 - voorkeur naar zwadmaaier met **gelijkvormig en niet te dik zwad**, dat vlugger droogt
 - overleg steeds met uw teeltbegeleider!
- ❑ **Kies voor een betrouwbare bepaling van de rijpheid van uw zaadgewas**
 - probeer eens de **methode met microgolfoven** – gelijktijdig met advies van teeltadviseur
 - succes is verzekerd – maar lees aandachtig de handleiding – **opgelet verhitting zaad!**
- ❑ **Graszaad telen vergt een wel beredeneerde oogstplanning**
 - graszaad dorsen heeft altijd voorrang (tarwe)
 - vermijd te afhankelijk te zijn van derden (oogstpiek loondorsers, ontvangstpiek firma's)
 - gezien het risico → **dient de boer met kennis mee te beslissen over het oogsttijdstip**

Bedankt voor uw aandacht

